OD PREDMETA DO IZKUŠNJE: MOČ KAKOVOSTNE DIDAKTIČNE IGRAČE

»Le v igri je otrok zmožen biti resnično ustvarjalen.« (Donald W. Winnicott)

Igra kot temelj učenja

Igra je temelj, na katerem otroci gradijo svoje razumevanje sveta. Pri otrocih od prvega do šestega leta starosti ni le način preživljanja prostega časa, temveč pomemben razvojni proces, skozi katerega preizkušajo svoje ideje, gradijo odnose in odkrivajo lastne sposobnosti. Kadar otroku ponudimo kakovostno igračo, mu ne damo le predmeta, temveč mu omogočimo izkušnjo, ki spodbuja njegovo radovednost, domišljijo in ustvarjalnost. Kakovostna igrača ne zapolni časa, temveč ga bogati, saj omogoča svobodno raziskovanje, gibanje misli in izražanje otrokove notranje ustvarjalne potrebe.

Kaj naredi igračo kakovostno?

Kakovostna didaktična igrača je tista, ki otroku omogoča aktivno in ustvarjalno vlogo v igri. Ne narekuje mu, kako naj se z njo igra, temveč mu ponuja odprte možnosti, da raziskuje in ji po svoje določa pomen. Otroci v najzgodnejšem obdobju svet spoznavajo predvsem s čutili in gibanjem, kasneje pa skozi simbolno igro, povezovanje predmetov, pripovedovanje zgodb ter sodelovanje z drugimi otroki in odraslimi. Zato je igrača, ki je dovolj prilagodljiva in odprta, da raste z otrokom, neprecenljiva. Pri izbiri igrač ni pomembna njihova količina, temveč premišljenost. Pogosto se izkaže, da preprosti materiali ali doma izdelane igrače otroku nudijo več ustvarjalnih priložnosti kot dragi predmeti iz trgovin. Ni vedno treba kupiti igrače. Dovolj je, da ponudimo ustrezen material, naravni ali recikliran, in skupaj z otrokom ustvarimo nekaj novega. Ko otrok sam vloži trud, domišljijo in ustvarjalnost, igrača pridobi posebno vrednost. Postane predmet ponosa, osebnega pomena in trajnejše pozornosti. Tak odnos do igrače spodbuja trajnostno ravnanje, občutek odgovornosti in razumevanje, da je ustvarjanje dragoceno.

Narava kot igrišče domišljije

Narava in vsakdanji odpadni materiali so izjemno bogata igralnica, saj nimajo vnaprej določene funkcije in se otroku v celoti prepustijo. Kamenje, palice, storži, listi, zemlja, voda, kartonaste škatle, tekstilni odrezki in pokrovčki ponujajo neomejene možnosti raziskovanja. Otrok v naravnih materialih doživlja teksturo, težo, temperaturo, kar krepi njegovo senzorno zaznavanje. Iz odpadnih materialov lahko oblikuje konstrukcije, figure ali predmete, ki odražajo njegovo domišljijo in razmišljanje. Velika prednost takšnih materialov je, da otroku omogočajo nenehno preoblikovanje. Ko se določene oblike naveliča, jo spremeni, dopolni ali ustvari povsem novo funkcijo. Igra tako ostaja odprta, živa in vedno sveža. Otrok pri tem razvija vztrajnost, abstraktno mišljenje, sposobnost reševanja problemov in občutek, da je sam ustvarjalec svojih idej. Hkrati pa se uči odgovornega ravnanja z materiali in razumevanja, da igra ne izhaja iz popolnega izdelka, temveč iz samega procesa in njegove notranje potrebe po ustvarjanju.

Ustvarjalni proces v našem vrtcu: od načrtovanja do uporabe

V Vrtcu »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica smo se v okviru projekta Didaktične igre in igrače Erasmus+ (KA2) vzgojiteljice poglobile v celoten proces nastanka didaktične igrače. Začele smo z načrtovanjem, s pomočjo ciljev in razvojnih potreb otrok, nadaljevale z izbiro ustreznih materialov ter nato igrače same izdelale. Ko smo jih prvič ponudile otrokom v oddelku, smo opazovale, kako jih uporabljajo, katere priložnosti vidijo v njih in kaj jih najbolj pritegne. Otroška igra nam je postala temelj za nadaljnje izboljšave. Pokazala je, katere rešitve otrokom dejansko omogočajo ustvarjalno, raziskovalno in samostojno igro. Ker smo želele ustvarjalni proces približati tudi staršem, smo organizirale delavnice, na katerih so otroci skupaj s starši izdelovali svoje igrače. Ta izkušnja se je izkazala kot izjemno dragocena, saj je krepila toplino odnosa med otrokom in odraslim, spodbujala medsebojno sodelovanje ter vzpostavljala prostor, v katerem so lahko prispevali svoje ideje. Igrače, ki so jih otroci ustvarili skupaj s starši, niso le predmeti. So spomini, izkušnje in dokazi, da so sposobni nekaj ustvariti. Prav tako so postale most med domom in vrtcem ter med otroki in odraslimi.

Izposojevalnica igrač

Poseben del projekta je predstavljala izposojevalnica igrač, ki jo je v vrtcu organizirala vzgojiteljica Mateja Šrimf. Vanjo smo vključile tako igrače, ki so nastale v okviru našega projekta, kot tudi tiste, ki smo jih izdelale vzgojiteljice same. Starši in otroci so si igračo izposodili, jo odnesli domov, preizkusili v domačem okolju in jo po določenem času vrnili v izposojevalnico. Ta izkušnja je otrokom omogočila razumevanje, da igrač ni treba imeti v lasti, da bi bile dragocene. Naučili so se skrbi za izposojeni predmet, s starši preživeli kakovosten skupni čas ob igri, hkrati pa doživeli občutek pripadnosti skupnosti, ki si predmete deli in zanje skrbi.

Igra kot darilo otroku in sebi

Ko razmišljamo o kakovostni igrači, se ne smemo osredotočati na popolnost predmeta, temveč na možnosti, ki jih ta odpira. Najdragocenejše igrače niso vedno tiste iz trgovine, temveč tiste, ki jih ustvarimo skupaj z otrokom ali pa jih otrok najde in preoblikuje sam. Otrok ne potrebuje popolnih igrač ali popolnih rešitev. Potrebuje odraslega, ki mu omogoči raziskovanje, ga posluša in ga pri ustvarjanju spodbuja. Potrebuje čas, prostor in odnos. V igri, ki jo soustvari skupaj z nami, rastejo njegova samozavest, domišljija, občutek vrednosti in zmožnost, da svet dojema kot prostor, kjer ima tudi sam vpliv in ustvarjalno moč. Naj bo zato igra priložnost, da otroku pokažemo, da ni pomembno imeti veliko – dovolj je imeti možnost ustvarjati. A največjo igračo, ki jo lahko podarimo, nosimo ves čas s sabo – to so naš čas, naša pozornost in naša pripravljenost, da se za trenutek ustavimo ter z otrokom stopimo v njegov svet domišljije.

Nika Pec, vzgojiteljica predšolskih otrok
Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica